

концентруватися довкола трьох головних осей: а) конкурентоспроможність; б) середовище для управління земельними ресурсами; в) багатофункціональне село та якість життя на селі [3, С. 69]. Для їх фінансування створюються два нових фонди: Європейський фонд сільськогосподарських гарантій та Європейський фонд розвитку сільських територій. Додатково для розв'язання проблем сільських територій використовуються також фінансові ресурси структурних фондів ЄС, котрі призначені для вирішення загальних проблем регіонального розвитку.

Відповідно до еволюції концепції розвитку сільських територій урізноманітнюються і заходи їх підтримки. Поряд із традиційними механізмами стимулювання розвитку проблемних територій на кшталт грантів, субсидій, цільових програм розвитку, тепер важлива роль відводиться заходам, спрямованим на активізацію внутрішніх ресурсів сільських територій. Йдеться про стимулювання підприємницької діяльності на селі, розширення позаагрових видів діяльності, посилення територіальної мобільності населення, інфраструктурної забезпеченості сільської місцевості, її конкурентноздатності та інвестиційної привабливості.

Таким чином аналіз етапів становлення регіональної політики провідних країн світу, зокрема ЄС, свідчить про те, що фактично упродовж другої половини ХХ ст. депресивні (проблемні) регіони завжди визнавалися такими, що потребують першочергової допомоги і є важливими об'єктами державної підтримки.

Накопичений світовий досвід розв'язання проблем депресивних територій є важливим підґрунтям для розробки в Україні системи нормативно-правових та організаційно-економічних механізмів стимулювання розвитку та санації проблемних регіонів. Він також дає можливість більш чітко визначити ті "больові точки", з якими стикаються українські науковці та управлінці при розробці системи заходів активізації розвитку депресивних територій різного типу.

Окремі надбання європейської регіональної політики частково уже знайшли своє застосування в Україні при розробці Концепції державної регіональної політики, Законів України "Про стимулювання розвитку регіонів", "Про місцеве самоврядування в Україні", "Щодо стану та перспективи депресивних регіонів, міст та селищ України", "Про міжбюджетні відносини", а також у "Державній стратегії регіонального розвитку на період до 2015 р." і "Загальнодержавній програмі соціально-економічного розвитку українського села на період до 2015 р."

Водночас, як показав перший досвід імплементації положень зазначених документів, вони містять певні

недоліки і потребують удосконалення. Стосовно нормативних документів, що регламентують розвиток депресивних територій, то корисним буде запозичення європейських підходів до визначення критеріїв ідентифікації та методики делімітації депресивних територій, формування міжбюджетних відносин, концептуальних засад політики сільського розвитку тощо. Через низьку адаптацію нормативно-правової бази України до стандартів країн ЄС, у нашій державі, на відміну від країн Східної Європи, практично не використовуються фінансові ресурси структурних фондів ЄС, котрі призначені для розв'язання проблем регіонального розвитку.

Висновки. Синтез наукових досліджень із проблематики регіонального розвитку свідчить про те, що депресивні території завжди були важливим об'єктом регіональної політики у більшості країн світу. Відтак у світовій практиці накопичений значний досвід вирішення проблематики регіональної депресивності. В Україні, у силу різних причин, система заходів подолання територіальних відмінностей виявилася малоефективною, свідченням чого є збільшення міжрегіональних диспропорцій не лише за умови економічної кризи, а й за умови зростання макроекономічних показників. Залучення кращих надбань європейського досвіду регіональної політики сприятиме розробці в Україні ефективної системи заходів розв'язання проблем депресивних територій.

1. Герасимчук З.В. Регіональна політика сталого розвитку: методологія формування, механізми реалізації: монографія. – Луцьк: Надстир'я, 2001.
2. Гранберг А.Г. Основы региональной экономики: Учебник для вузов. – 3-е изд. – М.: ГУВШЭ, 2003.
3. Губені Ю. Розвиток сільських територій: деякі аспекти європейської теорії та практики // Економіка України. – №4, 2007.
4. Иванов И.Д. Европа регионов. – М.: Международные отношения, 1998.
5. Кіш Є. Регіональна політика Європейського Союзу: стратегічні імперативи для України // www.ji.lviv.ua/n23texts/kish.htm.
6. Институциональные меры реализации стратегии регионального развития: обзор международного опыта // Регион: экономика и социология. – №3, 2007.
7. Лендел М.А., Жулканич Н.М. Перспективи інтеграції аграрного сектору України до спільної аграрної політики ЄС: проблемні аспекти // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – Серія міжнародні відносини. – Вип. 1, 2007.
8. Слава С., Самборський Д., Сегварі П., Дацишин М. Розвиток економічно проблемних територій: міжнародний досвід // Проект партнерства Канада-Україна "Регіональне врядування та розвиток". – К.: Видавництво "К.І.С.", 2007.
9. Управління розвитком регіону: Навчальний посібник для студентів вузів/ Т.Л.Миронова, О.П.Добровольська, А.Ф.Процай, С.Ю.Колодій; Міністерство освіти і науки України, Таврійський національний університет ім. В.І.Вернадського. – К.: Центр навчальної літератури, 2006.
10. Фатеев В.С. Региональная политика: теория и практика / В.С. Фатеев. – Минск: ЕГУ, 2004.
11. Хорват Д. Экономический рост, кохезия и регионализм в Европе // Соціально-економічні дослідження в перехідний період. – Вип. 2. – Регіональна політика в Україні: методи реалізації. – Львів: ІРД НАН України, 2005.
12. Чужиков В.І. Модернізація регіональної політики в ЄС // Економіка України. – №3, 2008.

Надійшла до редколегії 10.09.08

II. ПРИКЛАДНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

УДК 911.5/.9+712.2 (477-25)

О. Дмитрук, д-р геогр. наук, Т. Купач, канд. геогр. наук,
С. Дем'яненко, інж., Ю. Олішевська, канд. геогр. наук

АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ВІДНОВЛЕНИХ ЛАНДШАФТІВ М. КИЄВА ТА ПРИМІСЬКОЇ ЗОНИ

В статті пропонується узагальнення методики вивчення урболандшафтних систем та результати картографічного аналізу ландшафтної структури м. Києва та приміської зони. Представлена картографічна модель природної основи досліджуваної території із застосуванням новітніх інформаційних технологій.

In article is offered generalization of the studies methods of the urbolandscapes and results of the cartographic analysis of Kiev's recalled landscapes. Cartographic modeling of nature base of area which researching is introduced with use the most latest information technology.

Постановка проблеми. Вивчення проблем урбанізації і розвитку міст має важливе і багатоаспектне зна-

чення. Міста, міські поселення, агломерації є об'єктом досліджень багатьох галузей географічної науки, зок-

рема, урболандшафтознавства, урбоекології, конструктивної географії тощо. Одним з завдань ландшафтно-урбанізаційних досліджень є з'ясування закономірностей формування геопросторової структури урбанізованих ландшафтів. Крім того, дані дослідження дозволяють створити надійну теоретико-методологічну основу вивчення, оптимізації та управління процесами урбанізованого середовища.

Актуальність дослідження підсилюється необхідністю залучення інноваційних методів та ГІС-технологій у процес аналізу ландшафтно-урбанізаційної структури, зокрема, ландшафтно-урбанізаційної структури м. Києва та приміської зони і пов'язана з виконанням досліджень за тематикою "Геоecологічний аналіз території м. Києва та приміської зони", що розробляється науково-дослідною лабораторією географічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Аналіз досліджень та публікацій. Значна кількість фахових публікацій (близько 50 %) від загальної кількості опрацьованих джерел (близько 200) безпосередньо стосуються досліджень території м. Києва, Київського Придніпров'я [3]. Зокрема проблемними питаннями по зазначеній тематичі досліджень займалися Маринич О.М., Давидчук В.С., Гриневецкий В.Г., Шищенко П.Г., Романчук С.П., Щур Ю.В., Дмитрук О.Ю., Савицька О.В. та ряд інших дослідників. Однак, на сьогодні, в опублікованому масиві інформаційних джерел, зокрема, картографічних моделях досліджуваної території, недостатньо висвітленими є ландшафтні умови, екологічний стан, а також ландшафтно-урбанізаційна структура території м. Києва та приміської зони.

Динамічні зміни ландшафтів тестової ділянки і певна неповнота висвітлення результатів попередніх досліджень, спонукали наш колектив до розробки концептуальної моделі аналізу ландшафтно-урбанізаційної структури міста та приміської зони з подальшою її апробацією на тестовій території. Зазначена концепція висвітлена в попередніх фахових публікаціях та наукових звітах колективу по проведеній роботі науково-дослідної лабораторії.

Потрібним і необхідним на даному етапі дослідження є визначення загального об'єкту, предмету, мети та поставлених проблемних завдань.

Об'єктом дослідження виступають природні і антропогенно змінені геосистеми різних рівнів, а також штучні елементи міського середовища Києва та приміської зони. **Предметом** – провідні взаємозв'язки між природою, населенням та формами урбаністичного освоєння території, які є характерними для визначеного історичного періоду.

Метою дослідження є аналіз ландшафтно-урбанізаційної структури досліджуваної території із застосуванням інноваційних підходів та залученням сучасних інформаційних технологій.

Для досягнення поставленої мети необхідним вбачалося виконання наступних **завдань**: реконструювати сучасну ландшафтну ситуацію, відновити ландшафтно-архітектурні системи, проаналізувати ландшафтно-урбанізаційну структуру регіону досліджень засобами картографічного та ГІС-аналізу і отримати базові та синтетичні моделі просторово-часової організації урбанізованих та субурбанізованих ландшафтів.

Виклад основного матеріалу. Ландшафти урбанізованих територій займають особливе місце в структурі сучасних антропогенних ландшафтів. Розвиток систем міських поселень на основі їх агломерування призводить до формування нових геопросторових утворень – складних багатофункціональних, полікомпонентних

інтегральних ландшафтно-урбанізаційних систем – урбанізованих ландшафтів [4].

Відповідно, найважливішою складовою урбанізованого ландшафту, його урбанізаційним ядром є місто. На сьогодні розвиток міського ландшафтознавства розгортається у декількох напрямках: геосистемний, інтегрально-геосистемний, геотехсистемний та екологічний. В межах цих напрямків формуються відповідні теоретичні та методичні конструкції сучасного міського ландшафтознавства [1, 2, 3, 4, 7].

Природні умови суттєво впливають на архітектурно-планувальну структуру міста, життєдіяльність населення, будівництво та експлуатацію споруд і будівель, екологічний та медико-географічний стан міської та позаміської території, а також функціонування урбанізованих територій в цілому. Взаємодія глибоко трансформованих геосистем і технічних систем міста зумовлює формування нових специфічних природно-антропогенних систем – ландшафтно-архітектурних систем урбанізованих ландшафтів.

Взаємодія населення з середовищем функціонування ландшафтно-архітектурних систем виявляється у використанні її структурних елементів для виробництва матеріальних благ і послуг. Результатом цієї взаємодії є різноманітне функціональне спрямування структурних елементів ландшафтно-архітектурних систем. Головними функціями структурних одиниць ландшафтно-архітектурних систем є житлова, виробнича, транспортна, торговельна, громадська, освітня, культурна, побутова, адміністративна, оборонна, спортивна, оздоровча, рекреаційна, природоохоронна, культова, меморіальна, інформаційна, а також функції зв'язку і керування. Основу функціонування ландшафтно-архітектурних систем міста становить система функціональних зв'язків, що формують функціональні ландшафтно-архітектурні зони виділення яких буде предметом наступних досліджень.

В ході дослідження важливим і необхідним кроком була розробка методики аналізу, а також методів і засобів картографічного моделювання ландшафтно-урбаністичної структури території м. Києва та приміської зони, яка представлена у попередній колективній роботі [3]

Послідовними кроками визначеної методики постають: збір та узагальнення інформації в проблемному колі питань дослідження, теоретико-методологічне обґрунтування наукових завдань дослідження і послідовне виконання методичних блоків – історико-ландшафтний, структурно-ландшафтний, ландшафтно-функціональний, ландшафтно-оптимізаційний із застосуванням засобів та методів просторового ГІС-аналізу.

Розроблена методика являє собою логічно впорядковану систему традиційних, спеціальних методів та способів ландшафтного та урбоекологічного аналізу, які базуються на теоретичних положеннях системного підходу, щодо вивчення структурних, структурно-функціональних, структурно-організаційних, оптимізаційних властивостей ландшафтно-урбанізаційних систем території. Такі складові методики, як математико-картографічне моделювання, просторовий аналіз та моделювання (із впровадженням ГІС – технологій) поліпшують якість результатів вивчення і відображення особливостей організації будь-яких структурних компонентів ландшафтно-урбанізаційних систем території міста та позаміської території. Просторовий аналіз із застосуванням ГІС-технологій передбачає розробку і організацію бази даних, яка б цілком відповідала цілям дослідження. Створення повнофункціональної бази даних на тестову територію дозволяє проводити зазначений ряд досліджень урбанізованого середовища.

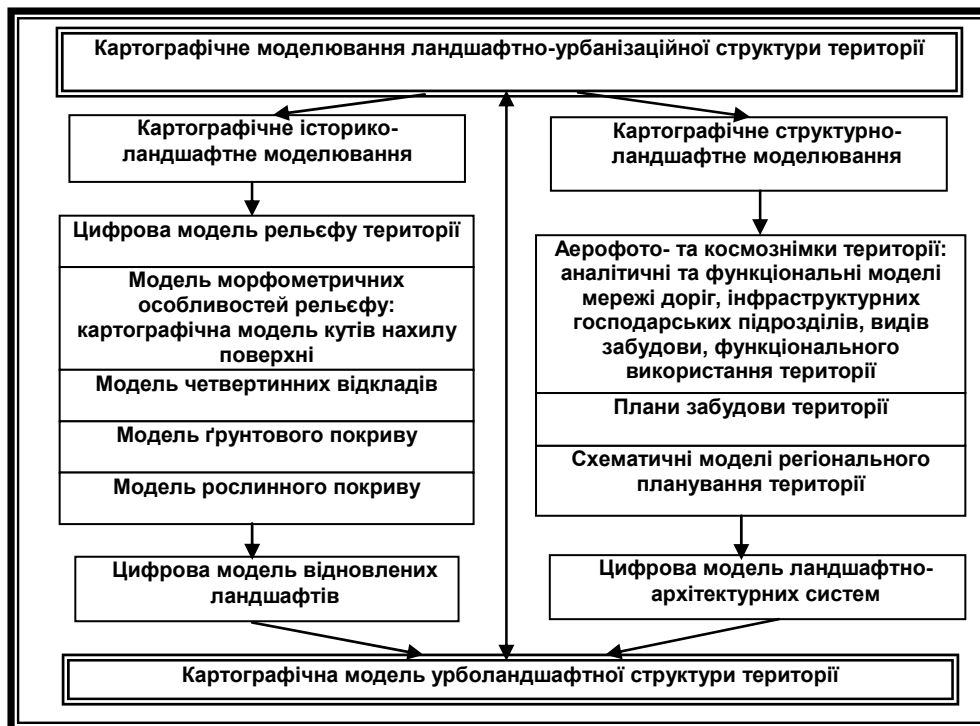

Рис. 1. Алгоритм картографічного моделювання урболандшафтної структури території

Аналітичний, картометричний, модельно-аналітичний апарат геоінформаційних технологій поліпшує якість геостатистичного, картографо-математичного та спеціального урболандшафтного аналізу території міста та приміської зони.

Відповідно до розробленої методики, нами пропонується алгоритм картографічного моделювання сучасної ландшафтно-урбанізаційної структури м. Києва та приміської зони, який відображено на рисунку 1.

Методика вивчення сучасної ландшафтно-урбанізаційної структури м. Києва та приміської зони виконується за наступними етапами [3].

Етап історико-ландшафтного аналізу території міста і приміської зони.

Такий вид аналізу, в рамках зазначеного дослідження та із чітко визначеними просторово-часовими межами, здійснюється за допомогою синхронічного підходу історико-ландшафтознавчих реконструкцій який реалізується через дослідження сучасного стану ландшафтів території та їх реального використання в контексті сьогоденних реалій.

Цей напрям досліджень в загальному вигляді визначається, як проблема типології геосистем території.

При цьому синхронічний підхід при вивченні ландшафтів у жодному разі не заперечує діхронічного, тобто досліджень розвитку ландшафтів (геосистем) в часі, їх еволюцію. Навпаки, синхронічне вивчення ландшафтною ситуації потребує знань історичних акцентів, потребує розрізняти всі історичні стани ландшафтів.

Результати реконструювання ландшафтів досліджуваної території представлені на рисунку 2 у вигляді картографічної моделі відновленої ландшафтною структури.

Карта відновлених ландшафтів складалася в камеральних умовах з обов'язковою подальшою перевіркою та коригуванням візуальними методами дослідження території. Організація ландшафтною зйомки території, способи картографування, нормативні й інші показники відповідають прийнятим для великомасштабного ландшафтного картографування [8, 9].

Відновлення ландшафтною ситуації нами робилася на теперішній час. Складання карти відновлених ландшафтів базувалося на системних властивостях,

коли за відомими компонентами геосистем можна реконструювати невідомі.

Отримана інформація впорядковувалася і систематизувалася в матричній легенді карти відновлених ландшафтів. Ландшафтне впорядкування у вигляді матриці є не просто сукупністю показників, вона узагальнює до певної міри формалізовану інформацію про зональні та азональні фактори формування геосистем.

В даній публікації пропонується звичайна, описова, а не матрична форма систематизації відновлених ландшафтів тестової ділянки.

В технологічному процесі створення карти відновлених ландшафтів була використана цифрова модель рельєфу території м. Києва та Київського Придніпров'я. За допомогою спеціалізованих функцій картографічного та математичного аналізу ГІС (ARCGIS версія 9, ARCMAP 9.2 та ін.) була отримана карта крутизни схилів. Схиліві урочища були класифіковані за наступними градаціями: 0-1° – вирівняні ділянки; 1-3° – слабо похилі ділянки; 3-5° – похилі ділянки; 5-7° – спадисті ділянки; більше 7° – круті схиліві ділянки.

Після цього, методами сумісного (оверлейного) аналізу тематичної інформації (рельєфу, четвертинних відкладів, ґрунтів та рослинного покриття) на тестову територію, було визначено межі ландшафтних одиниць (урочищ) території м. Києва та приміської зони.

Логічним продовженням вивчення ландшафтно-урбанізаційної структури території, згідно розробленої теоретико-методологічної концепції, визначено *етап структурно-ландшафтного аналізу* території міста і картографічного моделювання існуючих ландшафтно-архітектурних систем міста, що базуватиметься на створеній карті відновлених ландшафтів.

Зазначений етап роботи передбачає аналіз системуючих відношень між ієрархічними елементами ландшафтно-архітектурних систем. Такими відношеннями ландшафтно-архітектурних систем є: генетико-морфологічні, позиційно-динамічні, парагенетичні, басейнові, біоцентрично-сітьові.

Територіальні структури ландшафтно-архітектурних систем методично будуть виділятися у спосіб відповідності поєднання природних і техногенних компонентів та характеру їхньої взаємодії в межах певних територіальних виділів.

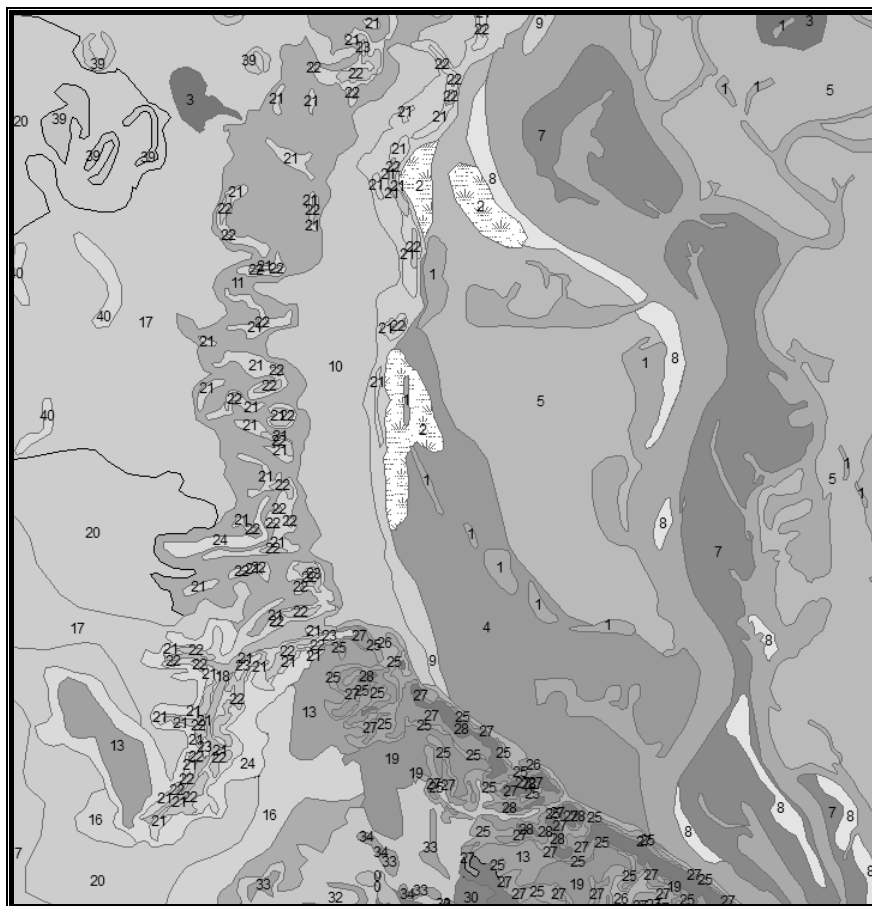

Рис. 2. Цифрова модель відновлених ландшафтів території м. Києва та приміської зони масштабу 1: 50 000 (фрагмент)
Підвищені акумулятивно-денудаційні рівнини (на палеоген-неогеновій основі)

13 – Хвилясті, складені лесами та лесовидними суглинками, що підстелені валунними суглинками та пісками, із сірими лісовими легкосуглинковими ґрунтами під сухими та свіжими дібровами (в минулому), здебільшого розорані; 14 – Вирівняні слабохвилясті, складені лесовидними суглинками, що підстеляються валунними суглинками та пісками, з чорноземами опідзоленими та темно-сірими лісовими легкосуглинковими ґрунтами під свіжими дібровами (в минулому), здебільшого розорані; 15 – Вирівняні, складені валунними суглинками та пісками, з сірими та темно-сірими лісовими крупнопилувато-легкосуглинковими ґрунтами під свіжими судібровами; 19 – Вирівняні, складені лесами та лесовидними суглинками, із сірими та темно-сірими лісовими легкосуглинковими ґрунтами під свіжими та вологими дібровами

Підвищені моренно-воднольодовикові рівнини (на палеоген-неогеновій основі)

16 – Вирівняні, складені піскуватими суглинками, що підстеляються лесовидними та валунними суглинками та пісками, із ясно-сірими та сірими лісовими легкосуглинковими та супіщаними ґрунтами під свіжими дібровами та судібровами (в минулому), здебільшого розорані; 17 – Вирівняні та слабо хвилясті, складені пилуватими пісками, що підстеляються валунними суглинками та пісками, із дерново-середньо- та слабопідзолистими супіщаними ґрунтами під свіжими суборами; 20 – Хвилясті, складені потужними пилуватими пісками, що підстеляються валунними суглинками та пісками з дерново-слабо- та середньопідзолистими супіщаними ґрунтами під свіжими суборами

Схили

21 – Похилі делювіальні піщані із дерново-слабопідзолистими пилувато-піщаними ґрунтами під складними суборами та різнотравно-злаковими формаціями; 22 – Спадисті делювіальні піщані із дерново-слабопідзолистими пилувато-піщаними слабозмитими ґрунтами під складними суборами та різнотравно-злаковими формаціями; 23 – Круті делювіально-колювіальні напівзадерновані піщані із дерновими піщаними ґрунтами під складними суборами та сухотравно-злаковими та піонерними формаціями; 24 – Слабонахилені делювіально-пролювіальні піщані з дерновими піщаними ґрунтами під складними суборами та піонерними різнотравно-злаковими формаціями; 25 – Похилі делювіальні суглинкові з сірими лісовими глеюватими суглинковими слабозмитими ґрунтами під свіжими дібровами та судібровами; 26 – Слабонахилені делювіально-пролювіальні суглинкові з сірими лісовими глеюватими легко та середньосуглинковими ґрунтами під свіжими та вологими дібровами та різнотравно-злаковими формаціями; 27 – Спадисті делювіальні суглинкові з сірими та ясно-сірими лісовими глеюватими суглинковими ґрунтами під свіжими дібровами та судібровами; 28 – Круті складної форми здебільшого зсувні на делювіальних суглинках, перекриті лесовидними та валунними суглинками, пісками, глинами з дерновими та дерновими слабозвинутими суглинковими слабо змитими ґрунтами під сухими та свіжими судібровами та піонерним різнотрав'ям; 32 – Слабонахилені делювіальні супіщані з сірими лісовими ґрунтами під свіжими та вологими дібровами та судібровами; 33 – Похилі делювіальні супіщано-суглинкові з сірими лісовими супіщано-суглинковими ґрунтами під свіжими судібровами; 34 – Спадисті делювіальні на опіщаних суглинках з сірими лісовими слабозмитими ґрунтами під свіжими та вологими судібровами; 35 – Круті делювіальні на опіщаних суглинках з дерновими та сірими лісовими легкосуглинковими та супіщаними слабо змитими ґрунтами під свіжими судібровами

Підвищення

39 – Дюноподібні, складені потужними пісками, із дерново-слабо-прихованопідзолистими пилувато піщаними ґрунтами під сухими борами та суборами; 40 – Валоподібні лінійно-орієнтовані із дерново-слабо-прихованопідзолистими пилувато піщаними ґрунтами під сухими борами та суборами

Давноалювіальні рівнини (надзаплавні тераси)

9 – Дрібнохвилясті пагорбкуваті, складені потужними пісками із дерново-слабопідзолистими піщаними ґрунтами під сухими та свіжими борами; 10 – Вирівняні на потужних пісках із прошарками оглинених пісків із дерново-середньопідзолистими супіщаними ґрунтами під сухими та свіжими суборами; 11 – Дрібнохвилясті на потужних пісках із прошарками суглинків та оглинених пісків із дерново-слабопідзолистими глейовитими та глейовими ґрунтами під вологими борами та суборами; 29 – Вирівняні на опіщаних суглинках із дерновими глейовими супіщаними та пилувато-піщаними ґрунтами під сирими дібровами та судібровами;

30 – Хвилясті на опіщаних суглинках, що підстилаються лесовидними, суглинками із сирими лісовими ґрунтами під свіжими дібровами та судібровами; 31 – Вирівняні на опіщаних суглинках, що підстилаються лесовидними та валунними суглинками та пісками, із сирими глейовитими та глейовими ґрунтами під вологими та сирими дібровами та судібровами; 36 – Плоскі відносно знижені з торфово-болотними ґрунтами під вологотравно-болотнотравними чорновільшнями, здебільшого осушені;

37 – Вирівняні, складені опіщаними суглинками, що підстилаються лесовидними суглинками із сирими лісовими глейовитими та глейовими іноді осолоділими суглинковими ґрунтами під вологими та сирими дібровами

Знижені алювіальні рівнини (сучасні заплави)

4 – Знижені, складені низинними торфами, із заплавами болотними ґрунтами під високотравно-болотнотравними чорновільшнями та верболозами із вологотравно-осоковими луками, здебільшого меліоровані; 5 – Знижені вирівняні піщані з заплавами дерновими глейовими супіщаними та лучними глейовими ґрунтами під злаково-вологотравними луками; 6 – Підвищені вирівняні та слабохвилясті піщані з заплавами дерновими глейовитими супіщаними ґрунтами під злаково-різнотравними та різнотравно-злаковими луками; 7 – Високі піщані із заплавами дерновими сухими та глейовитими піщаними під різнотравно-злаковими верболозами, осокірниками та луками; 8 – Знижені нахилені піщані не задерновані або слабозадерновані із заплавами дерновими малорозвинутими піщаними ґрунтами під шелоюю, піонерними різнотрав'ям та прибережним вологотрав'ям; 18 – Вирівняні супіщані та суглинкові із заплавами дерновими глейовими та глейовитими суглинковими та супіщаними ґрунтами під різнотравно-вологотравними та вологотравно-осоковими луками

Болота

2 – Низинні на торфх різної потужності з заплавами болотними ґрунтами під вологотравно-осоковими чорновільшнями;

3 – Низинні на озерно-болотних відкладах із торфово-болотними ґрунтами під болотнотравними сосняками з березою

Гідрографічні об'єкти

1 – Річки, озера, штучні водойми.

Висновки та перспективи подальших розробок.

В процесі створення картографічної моделі відновлених ландшафтів м. Києва та приміської зони було визначено понад 70 урочищ.

Проведений аналіз генетико-морфологічної структури досліджуваної території показав, що її ландшафтна структура є досить складною і мозаїчною. У межах території тестування існує певна рівновага між урочищами ландшафтів мішано-лісового типу та урочищами ландшафтів широколистяно-лісового типу. Межа між ними має складний характер – урочища ландшафтів широколистяно-лісового типу (40% території) вклинюються смугою на правобережжі з півдня до центру м. Київ. На правобережжі урочища ландшафтів мішано-лісового типу (45% території) займають північно-західну і північну частини території, на лівобережжі – північно-східну, східну. Урочища заплавних ландшафтів та акваторія р. Дніпро мають меридіональне простягання з півночі на південь через центр міста Київ, таким чином ніби утворюючи природну планувальну вісь досліджуваної території. Це зумовлює їх велике значення у формуванні ландшафтно-архітектурних систем, становленні структурно-організаційних та оптимізаційних властивостей території.

Урочища рівнин різних гіпсометричних рівнів ландшафтів усіх названих вище типів займають близько 60% території, решту території займають схилі урочища, урочища днищ балок та ярів, підвищення та западини.

Виходячи з аналізу генетико-морфологічної структури відновлених ландшафтів території міста та приміської зони, можна сказати, що вагомим для формування ландшафтно-урбанізаційної структури є існування певної рівноваги серед основних типів ландшафтів території міста -широколистяно-лісових і мішано-лісових, а також складний, поступовий характер межі між ними.

Отримана картографічна модель є однією з основних для структурно-ландшафтного аналізу території міста Києва та приміської зони й створення синтетичної карти ландшафтно-урбанізаційної структури тестової ділянки.

1. Денисюк Г.І. Антропогенні ландшафти Правобережної України. – Вінниця: Арбат, 1998. – 292 с. 2. Дмитрук О.Ю. Ландшафтно-урбанізаційні системи: конструктивно-географічні основи оптимізації та управління. – К.: ВГЛ Обрії, 2004. 3. Дмитрук О.Ю., Олішевська Ю.А., Дем'яненко С.О., Купач Т.Г. Теоретико-методологічні основи дослідження ландшафтно-урбанізаційної структури м. Києва та приміської зони // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Том 21(60)., № 3. География. Симферополь, 2008. – С. 9-15. 4. Дмитрук О.Ю. Урбанізовані ландшафти: теоретичні та методичні основи конструктивно-географічного дослідження. – К.: ВГЛ Обрії, 2004. – 240 с. 5. Конструктивно-географические основы рационального природопользования в Украинской ССР: Киевское Приднепровье / А.М. Маринич, М.М.Паламарчук, В.Т. Гриневецкий. – К.: Наукова думка, 1988. – 176с. 6. Круглов І.С. Ландшафтні дослідження міської географічної системи // Вісник Львівського університету. Серія географія. – 1990. Вип. 17. – с. 38-39. 7. Шищенко П.Г., Романчук С.П., Щур Ю.В. Містобудівне освоєння ландшафтів території Києва // Вісн. Київ. ун-ту. Сер. Географія. – 1987. – 287 с. 8. Видина Ф.Ф. Методические указания по полевым крупномасштабным ландшафтным исследованиям. – М.:1962. 9. Исаченко Ф.Г. Методы прикладных ландшафтных исследований. – Л.:1980.

Надійшла до редколегії 15.09.08

УДК 911

В. Пазинич, канд. геогр. наук

ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ВІКУ ВИСАЧКІВСЬКОЇ ДАЙКИ

Проаналізовано стан проблеми Висачківської дайки.

Problems of Vysachky hill (dibase dike) are analysed.

Висачківський пагорб (діабазова дайка) відноситься до унікального природного явища, що виникло в результаті прориву магми більше, ніж з трьохкілометрової глибини. Слабка геологічна вивченість регіону на початку ХХ-го сторіччя не дозволила своєчасно оцінити його унікальність і після тривалого видобування діабазу Висачківський пагорб був повністю знищений.

Висачківський пагорб був своєрідною пам'яткою природи лівобережної України. Колись цей пагорб на кілька десятків метрів здіймався над долиною Удаю. На рис.1А вміщено репродукцію з підручника М. Дмитрієва 1936 року [3], яка дозволяє отримати уяву про його тодішній вигляд. Унікальність цього природного об'єкта полягає у тому, що він являв собою діабазову дайку,

© Пазинич В., 2009